

Miljøledelse Husdyrbrug

**Miljøledelse på
husdyrbrug er lettere
end du tror...**

Vil du gavne miljøet - og spare penge?

Miljøstyrelsen har udviklet et miljøledelsesværktøj, som kan hjælpe husdyrbrug gennem processen med at indføre miljøledelse.

Miljøledelse og fordele

Miljøledelse anvendes på mange industrivirksomheder, men hidtil kun på meget få husdyrbrug. Vi ønsker at gøre landmænd bekendte med de besparelse og miljøforbedringer, der kan hentes ved miljøledelse.

Miljøledelse er et værktøj, der sikrer, at miljølove overholdes, du har overblik over forbrug, og at der løbende arbejdes med miljøforbedringer og ressourcebesparelser.

Har du daglig fokus på energieffektivitet, vandbesparelse, affaldshåndtering m.v. kan du **opnå både miljømæssige og driftsøkonomiske fordele** ved f.eks. mindre forbrug og reduceret bortskaffelse af affald og ved at lægge vægt på mulighederne for renere teknologi i forbindelse med nyinvesteringer. Ofte er det kun en lille indsats der skal til for at du kan opnå besparelser og samtidigt drive dit landbrug effektivt og miljørigtigt.

Forslag til tiltag kommer ofte som gode ideer fra medarbejderne, når de inddrages i en miljøgennemgang af bedriften.

Mange gange er det simple tiltag, der kan give besparelser for både miljø og økonomi.

Fordelene kan være

- ✓ Du har overblik over bedriftens miljøforhold
- ✓ Besparelser på energi- og råvareforbrug
- ✓ Færre udgifter til affaldsbortskaffelse, spildevandsafledning og miljøafgifter
- ✓ Forbedret samarbejde med myndighederne og mindre offentlig kontrol

- ✓ Miljøproblemer kan forudses og imødegås
- ✓ Tiltrækning af gode medarbejdere
- ✓ Forbedret omdømme
- ✓ Billigere og bedre finansieringsmuligheder
- ✓ Lavere forsikringspræmier

Du har indført miljøledelse, når du har:

Gennemgået bedriftens miljøforhold.

- hjælpeskemaer er udarbejdet til formålet.

Formuleret en miljøpolitik

- forslag er udarbejdet

Fastsat et ambitionsniveau i form af miljømål

- hvilke resultater er realistisk at opnå?

Udarbejdet en plan for, hvordan målene skal nås

- forslag er udarbejdet

Evalueret miljøarbejdet årligt

- er målene nået?

Eksempel på miljøpolitik

- ✓ Vi opfylder alle lovkrav og sikkerhedsforskrifter på miljøområdet.
- ✓ Politikker og mål revideres en gang årligt.
- ✓ Vi vedligeholder et miljøledelsessystem, som til en hver tid modsvarer de krav, der stilles i branchen.
- ✓ Vi sikrer, at medarbejdere er informeret omkring vor miljøpræstationer.
- ✓ Vi vil reducere miljøbelastningen ved aktiviteter under hensyntagen til tekniske, økonomiske og forretningsmæssige rammer.
- ✓ Vi ønsker løbende at reducere miljøbelastningen fra landbruget.
- ✓ Vi udarbejder og vedligeholder procedurer for korrigerende handlinger i tilfælde af udslip.

Eksempler på steder, hvor du kan spare:

Råvarer

Foder
Rengøringsmidler
Andre hjælpemidler
Effektivitet
Sprøjtemidler

Vand

Drikkevandsspild
Vaskevand
Rengøring af malkeanlæg

Affald

Nedbringe mængde
Sortering
Genanvendelse

Energi

Strøm
Lys
Ventilation
Varmelamper
Mælkeanlæg og mælkekøling
Fyring
Varmekilde
Isolering
Varmefordeling
Genvinding
Brændstof
Dæktype
Reduceret kørsel
Udskiftning af materiel

Miljøledelse i praksis

For at gøre det let for dig at komme i gang med miljøledelse, er der udarbejdet forslag til miljøpolitik, forslag til indsatsområder, hjælpeskemaer med vejledning og resultatfremstilling, så arbejdet med miljøledelse bliver let, smidigt og resultatorienteret.

Praktisk eksempel på miljøledelse | **Køling af mælk**

Mælkekøleanlæg bruger 15% af det totale energiforbrug hos en typisk mælkeproducent, og driftsbesparelserne er ofte betydelige.

1	Elforbrug - mælkekøling
Mål:	Nedbringe elforbruget med 5%
Ansvarlig:	Driftsleder Jens Jensen
Opgaver:	Gennemgå køleanlæg og indhente tilbud på evt. udskiftninger
Tidsramme:	Mål skal være nået inden udgangen af 2016
Ressourcer:	Afhængig af mulig besparelse. Sammenlagt 1 dags arbejde
Opfølgning:	Aflæsning af bimalere hver måned

2	Emner til målopfølgelse	Tiltag
1	Kølemiddel og nulstilling	Årligt, lovpligtigt eftersyn
2	Start af køling	Start ikke kølemaskine og røreværk før rørebladet er helt dækket af mælk
3	Start/stop af røreværk	Lad røreværket køre kontinuerligt fra sidste malkning indtil tømning af tanken
4.	Isolering af tank	Isoleringen af tanken skal kunne sikre, at temperaturen i fyldt tank ikke stiger mere end 30C i løbet af 12 timer, når kompressoren er ude af drift.
5.	Installere forkøler i form af pladevarmeveksler	Vand opvarmet til 17-18 °C kan anvendes til forskellige formål, eksempelvis som drikkevand til dyrene
6.	Placering af kondensator	Indtag skal have så kold luft som mulig

3 Aflæsning af bimåler ved mælkekøling

Dato	Aflæsning i kWh	Forbrug siden seneste aflæsning	Forbrug pr. dag	Fysiske ændringer siden seneste aflæsning
02-12	44789	...	235	
05-01	230	Ændring i rørefrekvens
02-02	225	Ændret placering af luftindtag
04-03	215	Senere køling af mælk
07-04	220	
01-05	216	
10-06	206	Serviceeftersyn, påfyldning af kølemiddel og nulstilling
04-07	210	
01-08	211	
04-09	205	Isolering af tank
05-10	206	
03-11	205	
05-12	207	

Forbrug nedbragt med ca. 12 % over 1 år. **Mål nået.**

Planlægning af miljøledelse

Når du har besluttet dig for at indføre miljøledelse, bør der som det første **foretages en gennemgang af bedriftens miljøforhold**. Gennemgangen giver overblik og er hele grundlaget for det videre miljøarbejde.

- ▶ Registrering af arbejdsprocesser - er det nødvendige grundlag for at kunne lave miljøledelse
- ▶ Gennemgang af miljøforhold - skaber overblikket over landbrugets miljøforhold
- ▶ Gennemgang af ressourceforbrug - skaber overblik over forbruget af råvarer og hjælpestoffer
- ▶ Gennemgang af affald - gør det muligt at lægge hele affaldshåndteringen i faste rammer
- ▶ Gennemgang af maskiner og udstyr - giver overblik over behovet for vedligeholdelse og udskiftning
- ▶ Overblik over lovkrav - sikrer kendskab til den relevante miljølovgivning

1

Gennemgang

Giver dig overblik og er hele grundlaget for det videre miljøarbejde:

- Forbrug af råvarer
- Beredskabsplan
- Energikortlægning
- Affald
- Vand

Bilag 1 (del 2)

2

Muligheder

Efter gennemgangen **vurderer og prioriterer du miljøforholdene**, så der kan tages fat på de væsentligste først.

Det er vigtigt at sætte sig realistiske mål og ikke tage fat på alle problemstillinger med det samme.

Bilag 2 (del 2)

3

4

6

Miljøpolitik

Dernæst formulerer du en miljøpolitik, der udstikker kursen for det fremtidige miljøarbejde. Miljøpolitikken kan desuden anskueliggøre bedriftens miljøholdninger og indsats over for omverdenen.

Bilag 3 (del 2)

Mål

For at du kan føre miljøpolitikken ud i livet, skal der **sættes nogle mål for**, hvad du vil opnå med miljøarbejdet.

Målene bør være målbare.

Du skal sættes terminer for, hvornår målene skal være nået, og der skal **udpeges ansvarlige for opgavernes løsning**.

Er der ansatte på bedriften, bør du involvere medarbejderne i miljøledelsessystemet og gøre det til et fælles anliggende.

Bilag 4/5 (del 2)

5

Handleplan

Når du har fastsat mål, **udarbejder du en handleplan** for de kommende aktiviteter

Hvilke mål vil man opnå, en tidsplan og hvem der er ansvarlig for de enkelte aktiviteter.

Handlingsplanen kan både være kort- og langsigtet, men det er vigtigt, at man løbende sikrer sig, at målene bliver opfyldt.

Bilag 4/5 (del 2)

Evaluering og vedligehold

Et stykke tid efter indførelse af miljøledelse skal du evaluere på, om aktiviteterne virker. Det kan f.eks. være én gang årligt. Er målene nået - eller skal noget ændres?

Miljøledelsen skal samtidigt vedligeholdes. Der kan ske væsentlige ændringer på landbruget, nye muligheder kan opstå, der skal sættes nye mål og gamle skal justeres. Læg en ny tidsplan for, hvornår de forskellige aktiviteter skal ske for det kommende år.

Bilag 6 (del 2)

Implementering og drift af miljøledelse

Når du har miljøpolitikken, miljømålene, gennemgangen og handlingsplanen på plads, skal de konkrete arbejdsopgaver sættes i gang, så der sker en systematisk indsamling af data, så du kan se, hvilken miljøpåvirkning bedriften har på omgivelserne.

Til dette skal der anvendes et registreringsværktøj, enten i form af skemaer eller en elektronisk registrering, så mål og resultater kan registreres. Det kan f.eks. være et mål om at nedsætte vandforbrug med en vis mængde, løbende aflæse og registrere vandforbruget og derefter vurdere, om målet er nået.

Til dette brug er der udarbejdet en række skemaer med forslag til, hvilke elementer der kan indgå i et miljøledelsessystem. Landbrug er ikke ens, så skemaerne er ikke fuldt dækkende for alle brug, mens de kan være for omfattende for andre. Derfor må man forvente en vis tilretning og sortering af skemaerne og det kan være nødvendigt at lave supplerende skemaer.

Nogle ting skal du kun registrere første gang og skal kun kontrolleres og evalueres måske årligt, mens andre ting oftere skal registreres og følges op på.

Evaluering og forbedringer

Det er nødvendigt, at du med mellemrum tjekker miljøledelsessystemet for at sikre, at der er sammenhæng mellem miljøpolitikken, målene, handlingsplanerne og det faktiske arbejde. Bliver handlingsplanerne ført ud i livet? Bliver de fastsatte mål nået? Er der noget, der skal laves om, fordi det ikke fungerer?

De løbende opfølgninger på handlingsplanerne er på en række områder et tjek af, om landbruget lever op til sine egne krav.

Det kan være en fordel at hente hjælp hos en rådgiver, så du ikke overser oplagte besparelser og kommer godt i gang med miljøledelse.

Du kan bl.a. hente hjælp hos dit energiselskab, landbrugskonsulenter, revisorer med videre.